

В.Ю. ДРАЧУК*(Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна)*

Теоретичні аспекти формування облікової політики щодо розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами

Постійні зміни вітчизняного податкового законодавства чинять суттєвий вплив на підходи до оподаткування суб'єктів господарювання та правила розрахунку зобов'язань перед бюджетом. Відтак бухгалтеру підприємства слід регулярно переглядати облікові процедури, методичні та організаційні положення здійснення розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами в межах діючого законодавства. Метою статті є обґрунтування необхідності побудови розпорядчого документу у вигляді наказу про облікову політику в частині розкриття принципів, методів та процедур щодо відображення в обліку розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами. Здійснено огляд наукових підходів до організації обліку розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами. Обґрунтовано необхідність внутрішньої регламентації організації облікового процесу по розрахунках з бюджетом за податковими платежами. Розкрито зміни, внесені до діючого законодавства з питань оподаткування, які кардинально вплинули на методологічний підхід до розрахунку та обліку податкових платежів.

Ключові слова: облік, оподаткування, облікова політика, розрахункові операції, податкові платежі.

В.Ю. ДРАЧУК*(Вінницький національний аграрний університет, г. Вінниця, Україна)*

Теоретические аспекты формирования учетной политики относительно расчетных операций с бюджетом по налоговым платежам

Постоянные изменения отечественного налогового законодательства оказывают существенное влияние на подходы к налогообложению субъектов хозяйствования и правила расчета обязательств перед бюджетом. Поэтому бухгалтеру предприятия следует регулярно пересматривать учетные процедуры, методические и организационные положения осуществления расчетных операций с бюджетом по налоговым платежам в рамках действующего законодательства. Целью статьи является обоснование необходимости построения распорядительного документа в виде приказа об учетной политике в части раскрытия принципов, методов и процедур по отражению в учете расчетных операций с бюджетом по налоговым платежам. Осуществлен обзор научных подходов к организации учета расчетных операций с бюджетом по налоговым платежам. Обоснована необходимость внутренней регламентации организации учетного процесса по расчетам с бюджетом по налоговым платежам. Раскрыты изменения, внесенные в действующее законодательство по вопросам налогообложения, которые кардинально повлияли на методологический подход к расчету и учету налоговых платежей.

Ключевые слова: учет, налогообложение, учетная политика, расчетные операции, налоговые платежи.

V. Yu. DRACHUK*(Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine)*

Theoretical Aspects of the Formation of Accounting Policy for Payment Transactions with the Budget on Tax Payments

Constant changes of the domestic tax laws have a significant impact on the approaches to the taxation of business entities and rules for the calculation of liabilities to the budget. Therefore, the company accountant should

Бухгалтерський облік

regularly review the accounting procedures, methodological and organizational provisions of the payment operations with the budget on tax payments under the current legislation. The aim of the article is to study the need to build administrative document in the form of an order on the accounting policy regarding the disclosure of the principles, methods and procedures for accounting of payment transactions with the budget on tax payments. Carried out a review of scientific approaches to the organization of payment transactions with the budget on tax payments. Substantiated the necessity of the internal regulation of the organization of accounting process for settlements with the budget on tax payments. Revealed changes in the current legislation on taxation, dramatically affected the methodological approach to the calculation and accounting of tax payments.

Keywords: *accounting, taxation, accounting policy, payment transactions, tax payments.*

Постановка проблеми. Починаючи з моменту впровадження національних П(С)БО в сфері нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні, одним із актуальних напрямків наукових досліджень стала розробка таких підходів в оподаткуванні, які б сприяли уніфікації облікових процедур щодо розрахунків за податковими платежами. Очікувалось, що прийняття Податкового кодексу України у 2010 році вирішить проблему зближення податкового і фінансового обліку, проте, як свідчить практика оподаткування, означений вище напрям наукових пошуків не втратив своєї актуальності.

Оновлений Податковий кодекс України, норми якого вступили в силу з 01.01.2016 року, здійснив переворот в правилах оподаткування суб'єктів господарювання та максимально надав перевагу бухгалтерському законодавству при визначенні зобов'язань перед бюджетом. Це вивело бухгалтерський облік на новий рівень значимості, що в свою чергу зумовлює необхідність наукового вивчення питань уніфікації розрахунків з бюджетом за податками згідно норм П(С)БО та ПКУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формуванню облікової політики в частині обліку розрахунків з бюджетом присвячені праці Т.А. Букова, І.О. Власова, Я.П. Іщенко, В. Клевець, Т.В. Микитенко, Т.Ф. Плахтій, О.С. Савченко, І.В. Смірнова, Т.С. Шовкопляс та інших науковців.

Теоретичні та практичні аспекти обліку податкових платежів детально розкриті проф. Т.А. Буковою, дослідження якої присвячене питанням гармонізації з фінансовим обліком, розробці практичних рекомендацій по вдосконаленню форм і змісту податкової звітності для прийняття економічних рішень в процесі контролю за діяльністю підприємств [1, с. 4].

Зауважимо, що наукові розробки по вдосконаленню методичних засад облікового забезпечення розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами дуже швидко втрачають свою практичну цінність. Основною причиною цього є часті зміни податкового законодавства. Яскравим прикладом є праця Т.С. Шовкопляс [15] щодо гармонізації засад податкового рахівництва та бухгалтерського обліку.

Податковий кодекс України, редакція якого діє з 01.01.2016 року, змінив методологію визначення зобов'язань за податками. Практично відбулась уніфікація двох абсолютно відмінних підходів до визначення фінансового результату – згідно норм

бухгалтерського обліку та згідно податкових правил. Оновлений Кодекс надав перевагу правилам, які визначені П(С)БО. Зокрема, якщо порівнювати розрахунок податку на прибуток згідно Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р. №334/94-ВР та згідно Податкового кодексу України від 02.12.2010 року № 2755-VI, то сьогодні залишилися лише різниці в оподаткуванні, визначення яких не є обов'язком кожного платника, який знаходиться на загальній системі оподаткування. Коригують фінансовий результат, визначений за правилами бухгалтерських стандартів, лише ті суб'єкти господарювання, в яких бухгалтерський дохід (за вирахуванням непрямих податків) за останній звітний (податковий) рік перевищує 20 млн. грн. Як засвідчують статистичні інформаційні дані, це лише 5 % від загальної кількості платників.

Т.С. Шовкопляс пропонує два варіанти визначення зобов'язань перед бюджетом в разі, якщо норми бухгалтерського законодавства та Податкового кодексу України різняться у підходах. Зокрема, це створення автономної системи податкового обліку та створення системи податкового обліку на основі даних бухгалтерського обліку [15]. Знову ж таки говорити про актуальність останнього підходу вже не доречно, оскільки є необхідність відображення господарських операцій за правилами бухгалтерського законодавства, та, як уже зазначалося вище, лише у певних випадках здійснюється їх незначне коригування. На даний час, як таких відмінностей у правилах визначення бази оподаткування не існує, що підтверджується нормою ПКУ (пп. 134.1.1).

На підставі результатів попередніх наукових досліджень представимо власне бачення формування організаційних засад по відображенню в обліку розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами.

Метою статті є обґрунтування необхідності побудови розпорядчого документу у вигляді наказу про облікову політику в частині розкриття принципів, методів та процедур щодо відображення в обліку розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами.

Виклад основного матеріалу. Часто на практиці царює повний хаос в організації обліку на підприємстві, який пояснюється відсутністю наказу про облікову політику або представленням в ньому неактуальних положень. Фахівці з бухгалтерського обліку не завжди приділяють належну увагу

формуванню даного документу, або ж не приводять його у відповідність із змінами діючого законодавства, які впливають на облікове відображення господарських операцій.

Поділяємо точку зору Я.П. Іщенко, що до основних недоліків, пов'язаних з формуванням облікової політики, можна віднести ігнорування змін нормативної документації та не відображення їх в наказі про облікову обліку [9, с. 3].

Як слушно зазначає О.С. Савченко, суттєві

особливості оподаткування сільськогосподарських товаровиробників неодмінно мають знайти відображення у внутрішніх регламентах підприємства з ведення бухгалтерського обліку [12, с. 360].

Відтак в першу чергу на теоретичному рівні слід обґрунтувати важливість внутрішньої регламентації даного процесу. В табл. 1 представлено позиції науковців щодо необхідності затвердження на рівні підприємств регламентних документів з обліку розрахунків з бюджетом.

Таблиця 1

Наукові підходи до організації обліку розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами

Автор	Наукова позиція	Наслідки практичного застосування
Бурова Т.А. [1]	Окремий розділ наказу про облікову політику «Організація обліку податкових платежів», формування Положення про організацію податкового обліку	дозволить нівелювати значні відмінності між фінансовим і податковим обліком активів, зобов'язань, складання різних форм звітності, які не урегульовані законодавчо-нормативними документами.
Власова І.О. [2]	в межах Наказу про облікову політику формування інформації про розрахунки, в тому числі перед бюджетом за податками	з метою оптимізації документування розрахункових операцій
Микитенко Т.В. [5]	облікова податкова політика підприємств у вигляді Наказу про облікову політику у частині оподаткування	спрямована на розкриття невикористаних резервів підвищення господарювання, оптимізації податкоутворюючої бази для цілей оподаткування, забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів для контролю і своєчасного виконання зобов'язань перед державою.
Плахтій Т.Ф. [8]	Окремий розділ до Наказу про облікову політику «Організація обліку розрахунків за податками»	забезпечить дотримання норм чинного законодавства з питань оподаткування, складання та подання бухгалтерської та податкової звітності
Савченко О.В. [12]	«облікова політика в частині оподаткування»	головною частиною в організації податкового обліку є розробка та затвердження податкових реєстрів, призначених для систематизації й накопичення інформації в обліку
Смірнова І.В., Смірнова Н.В. [13]	«податкова облікова політика»	облікове забезпечення визначення податків і податкових зборів, а також складання відповідної звітності за ними
Авторська позиція	Окремий пункт Наказу про облікову політику «облікова політика щодо розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами»	дозволить обрати найбільш альтернативні підходи до оподаткування у вигляді загальної чи спрощеної системи оподаткування, що дасть змогу скоротити або ж встановити оптимальні податкові платежі. Забезпечить відображення розрахунків з бюджетом у відповідності до грамотно-сформованої облікової політики, з метою недопущення на практиці помилок в розрахунках, забезпечить уникнення витрат на погашення фінансових санкцій

Джерело: систематизовано автором на основі [1, 2, 5, 8, 12, 13].

Представлені у табл. 1 пропозиції можна об'єднати у дві групи. Одна група науковців (І.О. Власова, Т.В. Микитенко, Т.Ф. Плахтій), позицію якої поділяє автор, наполягає на затвердженні організаційних та методичних засад обчислення та обліку зобов'язань перед бюджетом за податковими платежами шляхом виділення окремого розділу у Наказі про облікову політику підприємства.

Інші науковці (Т.А. Бурова, О.В. Савченко, І.В. Смірнова та Н.В. Смірнова) вважають, що підприємству доцільно розробляти розпорядчий документ у формі податкової облікової політики, яка

повинна включати питання здійснення податкових розрахунків та їх обліку.

Згідно оновленого Кодексу, бухгалтерський облік вирішує завдання щодо формування інформації для визначення бази оподаткування тим чи іншим податком, виходячи із методики їх розрахунку. Тобто, держава стала безпосереднім користувачем бухгалтерської інформації та зацікавлена в достовірності відображення господарських операцій відповідно до норм визначених національними П(С)БО. Такі зміни, на нашу думку, позитивно вплинуть на облікові процедури щодо розрахунку

зобов'язань перед бюджетом за податковими платежами.

Затвердження норм Податкового кодексу України – 2016, саме в такому варіанті є найбільш доцільним та має безліч переваг, одна з яких зниження трудомісткості процесу відображення операцій з визначення зобов'язань перед бюджетом в бухгалтерському обліку та відповідно до норм податкового законодавства. Відтак пропозиції дослідників щодо розробки окремого розпорядчого документа, в якому слід представити конкретні положення щодо організації облікового процесу по веденню податкового обліку, наразі не зовсім актуальні.

На нашу думку, особливості здійснення розрахунків з бюджетом за податковими платежами мають обов'язково бути розкриті в окремому розділі Наказу про облікову політику підприємства. Відсутність на оновленого наказу про облікову політику в цілому, та зокрема розділу по розрахунках з бюджетом є недоліком в організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

За необхідності проведення коригування на різниці, визначені податковим законодавством, необхідно розробити додаток до наказу про облікову політику, в якому представити модель приведення даних бухгалтерського обліку у відповідність до правил оподаткування у вигляді спеціально розроблених форм документації.

Враховуючи норми діючого законодавства та перспективи його подальших змін (зокрема, відміна спрощеної системи оподаткування в цілому, єдиного податку 4 групи та спеціального режиму оподаткування ПДВ в сільському господарстві) пропонуємо бухгалтерам оновити наказ про облікову політику підприємства. Належну увагу слід приділити поглибленому розкриттю принципів, методів та процедур обліку податкових розрахунків. Враховуючи притаманно-змінний характер податкового законодавства, обов'язковим, на наш погляд, є щорічний перегляд положень наказу про облікову політику. Такий підхід дозволить уникнути проблем зі штрафними санкціями, які можуть виникнути лише при умові відсутності знань щодо оновлених положень діючого законодавства, а часто повністю зміненого підходу у визначенні зобов'язань перед бюджетом за податками.

Оновлена Податкова декларація з податку на прибуток [11] містить один із додатків, який вимагає обов'язковості у представленні до податкових органів разом із податковою звітністю, фінансову, на основі даних якої визначено зобов'язання перед бюджетом. Тому Наказ про облікову політику є надзвичайно важливим розпорядчим документом, який дає змогу продемонструвати професіоналізм спеціаліста в галузі ведення обліку. Чим якісніше та детальніше розкрита інформація про господарські операції, які відбуваються на підприємстві, тим більша ймовірність отримання якісного облікового продукту у вигляді фінансової звітності. Це ще раз доводить безпосередню важливість людських знань,

компетентності та розуміння діючого законодавства з питань оподаткування задля формування якісної інформації про нарахування та справляння податкових платежів до бюджету. Оскільки такої кількості змін, які відбувається в частині оподаткування та автоматичного перенесення цих положень в практичну площину не можливо порівняти з жодним об'єктом обліку, який підлягає процесу «...виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [10].

В Наказі про облікову політику підприємства мають бути розкриті такі методи та процедури, які дозволять отримувати своєчасну, оперативну, достовірну та об'єктивну інформацію про:

– стан заборгованості за податковими платежами перед бюджетом;

– суми нарахування та сплати зобов'язань перед бюджетом за податковими платежами;

– наявність операцій щодо нарахування штрафних санкцій в разі несплати або простроченої сплати зобов'язань за податковими платежами.

Проведене дослідження засад формування облікової політики розрахункових операцій за податковими платежами з теоретичної точки зору, дозволяє сформулювати наступні **висновки**.

Мінливе вітчизняне податкове законодавство змушує переглядати підходи в оподаткуванні суб'єктів господарювання на кожен звітний (податковий) період, визначатися з новими правилами в розрахунку зобов'язань перед бюджетом. Тому необхідно переглядати облікові процедури, методичні та організаційні положення здійснення розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами в межах діючого законодавства.

Виважена, обґрунтована та якісно сформована облікова політика щодо розрахункових операцій за податковими платежами дозволить обрати найбільш альтернативні підходи до оподаткування у вигляді загальної чи спрощеної системи оподаткування, що дозволить скоротити або ж встановити оптимальні податкові платежі. Крім того, відображення безперервної, своєчасної, достовірної, об'єктивної та повної інформації у відповідності до чітко сформованої облікової політики, сприятиме уникненню помилок в розрахунках зобов'язань перед бюджетом, а відтак і витрат на погашення фінансових санкцій, у вигляді штрафів та пені.

4 Список використаних джерел

1. Бурова, Т. А. Облікова політика податкових платежів на підприємстві та шляхи її удосконалення [Текст] / Т. А. Бурова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2014. – Вип. 149. – С. 3-10.
2. Власова, І. О. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / І. О. Власова ; Нац. аграр. ун-т. – К., 2005. – 20 с.
3. Дема, Д. І. Спрощена система оподаткування: реалії та перспективи в Україні [Текст] / Д. І. Дема, І. В. Шевчук // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. –

С. 146–149.

4. Клевець, В. Облікова політика підприємства: фінансовий, управлінський та податковий аспекти [Текст] / В. Клевець // *Аграрна економіка*. – 2013. – Т. 6, № 3-4. – С. 38-42.

5. Микитенко, Т. В. Облік і контроль податкових взаємовідносин на підприємствах торгівлі [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / Т. В. Микитенко ; Академія держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2002. – С. 55.

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

7. Плахтій, Т. Ф. Бухгалтерський та податковий облік податку на прибуток: розбіжності та шляхи їх уніфікації [Текст] / Т. Ф. Плахтій // *Облік і фінанси АПК*. – 2009. – № 2. – С. 55-65.

8. Плахтій, Т. Ф. Формування облікової політики підприємства щодо обліку розрахунків за податками в сільськогосподарських підприємствах [Текст] / Т. Ф. Плахтій // *Економіка АПК*. – 2012. – № 5. – С. 79-85.

9. Попук, Н. С. Актуальність формування облікової політики аграрних підприємств [Текст] / Н. С. Попук, Я. П. Іщенко // *Економічні науки : зб. наук. пр., Серія : Облік і фінанси*. – 2013. – Вип. 10(4). – С. 147-151.

10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

11. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств : Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.2015 р. № 897 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15>

12. Савченко, О. С. Податковий аспект формування та застосування облікової політики сільськогосподарськими товаровиробниками [Текст] / О. С. Савченко // *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. – 2012. – Вип. 22(2). – С. 360-365.

13. Смірнова, І. В. Податковий аспект облікової політики підприємства: організація і методика [Текст] / І. В. Смірнова, Н. В. Смірнова // *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. – 2014. – Вип. 25. – С. 439-446.

14. Тулуш, Л. Д. Розвиток системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в умовах членства України в СОТ [Текст] / Л. Д. Тулуш // *Облік і фінанси АПК*. – 2008. – № 3. – С. 46-60.

15. Шовкопляс, Т. С. Гармонізація податкового рахівництва і бухгалтерського обліку – основна мета облікової політики суб'єкта економіки [Текст] / Т. С. Шовкопляс // *Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка*. – 2013. – Вип. 4. – С. 159-163.

4 References

1. Burova, T. A. (2014). *Oblikova polityka podatkovykh platezhiv na pidpriemstvi ta shliakhy yii udoskonalennia* [The accounting policies for the tax payments on enterprise and ways of its improvement]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*, Vol. 149, 3-10

2. Vlasova, I. O. (2005). *Oblik rozrakhunkiv z debitoramy ta kredytoramy* [Accounting for settlements with debtors and creditors] (Dissertation abstract). Kyiv: Natsionalnyi ahrarnyi universytet.

Natsionalnyi ahrarnyi universytet.

3. Dema, D. I. & Shevchuk, I. V. (2011). *Sproshchena systema opodatkovannia: realii ta perspektyvy v Ukraini* [Simplified tax system: realities and prospects in Ukraine]. *Oblik i finansy APK*, No. 1, 146–149.

4. Klevets, V. (2013). *Oblikova polityka pidpriemstva: finansovyi, upravlinskyi ta podatkovyi aspekty* [The accounting policy of the company: financial, management and tax aspects]. *Ahrarna ekonomika*, Vol. 6, No. 3-4, 38-42

5. Mykytenko, T. V. (2002). *Oblik i kontrol podatkovykh vzaiemovidnosyn na pidpriemstvakh torhivli* [Accounting and control of tax relationship in trade enterprises] (Candidate dissertation). Irpin: Akademiia derzh. podatkovoi sluzhby Ukrainy.

6. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2013). *Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti»* [National Accounting Standard 1 «General Requirements for Financial Reporting»]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

7. Plakhtii, T. F. (2009). *Bukhhalterskyi ta podatkovyi oblik podatku na prybutok: rozbizhnosti ta shliakhy yikh unifikatsii* [Accounting and tax accounting for income taxes: differences and ways to unification]. *Oblik i finansy APK*, No. 2, 55-65.

8. Plakhtii, T. F. (2012). *Formuvannia oblikovoi polityky pidpriemstva shchodo obliku rozrakhunkiv za podatkami v silskohospodarskykh pidpriemstvakh* [Formation of accounting policies on account of payments for taxes in the agricultural enterprises]. *Ekonomika APK*, No. 5, 79-85.

9. Popuk, N. S. & Ishchenko, Ya. P. (2013). *Aktualnist formuvannia oblikovoi polityky ahrarnykh pidpriemstv* [The urgency of the formation of accounting policy of agricultural enterprises]. *Ekonomichni nauky. Seriia: Oblik i finansy*, No. 10(4), 147-151.

10. Verkhovna Rada Ukrainy. (1999). *Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy* [About Accounting and Financial Reporting in Ukraine: the Law of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

11. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2015). *Pro zatverdzhennia formy Podatkovoi deklaratsii z podatku na prybutok pidpriemstv* [About the approval of the tax return forms of income tax of enterprises]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15>

12. Savchenko, O. S. (2012). *Podatkovyi aspekt formuvannia ta zastosuvannia oblikovoi polityky silskohospodarskymy tovarovyrobnykamy* [Tax aspect of forming and applying accounting policies by agricultural producers]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, No. 22(2), 360-365.

13. Smirnova, I. V. & Smirnova, N. V. (2014). *Podatkovyi aspekt oblikovoi polityky pidpriemstva: orhanizatsiia i metodyka* [Tax aspects of accounting policy of the company: organization and methods]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, No. 25, 439-446.

14. Tulush, L. D. (2008). *Rozvytok systemy opodatkovannia silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv v umovakh chlenstva Ukrainy v SOT* [Development of taxation system for agricultural producers in terms of Ukraine's membership in WTO]. *Oblik i finansy APK*, No. 3, 46-60.

15. Shovkopliias, T. S. (2013). *Harmonizatsiia podatkovoho rakhivnytstva i bukhhalterskoho obliku – osnovna meta oblikovoi polityky subiekta ekonomiky* [Harmonization of accounting and tax accounting – the main purpose of accounting policies of enterprise]. *Naukovyi visnyk Chernihivskoho derzhavnogo instytutu ekonomiky i upravlinnia. Seriia 1: Ekonomika*, No. 4, 159-163.